

Naročnina lista: Celo leto 35 din., pol leta 18 din., četrt leta 9 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 65 din. Inzerati ali omanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inzeriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, lastne in reklamacije. Telefon interurban štev. 113

STRAŽA

NEODVISEN POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKO LJUDSTVO

Poština plačana v gotovini.

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta štev. 5. Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklamacije so poštine proste. Telefon interurban štev. 113.

78. štey.

Maribor, dne 10. julija 1922.

Letnik XIV.

Jugoslavija — brez Bolgarov?

S posredovanjem nekega St. Cirkoviča je beograjska porodica odložila velesrbijansko kukavičje jajce v „Slov. Narodu“ proti Bolgarom. De se zakrije prava sled gonje proti Bolgarom, se koncem članka s cinično predznostjo trdi, češ, da je to v interesu jugoslovanske ideje. „Slovenec“ je na ta članek odgovoril s temeljitimi protidokazi in ugotovil, da je stari „lisjak“ Pašič zopet za eno blamažo bogatejši, ko je skušal ponižati Bolgarijo s svojim nerodnim ultimatomom.

Ker Slovenci nečemo biti deležni večnih sramot, ki nam jih prizadeva podla beograjska politika pred zunanjim svetom in ker gre tudi za denar slovenskih davkoplačevalcev, moramo z vso odločnostjo zavrniti vsa eincarska hujskanja na vojno z Bolgari in iskreno obžalovati, da obstoja v Sloveniji list, ki daje prostor velesrbijanskim šovinističnim izrodkom.

Ta hujskajoča gonja proti bratskemu bolgarskemu narodu, brez katerega ne more biti Jugoslavije, najmanj pa pravične Jugoslavije, ni od danes. Ta protibolgarska politika je svojčas imela tudi svoj raison d'être v prejšnji Srbiji Obrenovičev. Imperijalistična carska Rusija je na podlagi nemoralnega ruso-slavizma zameglila jasn pogled bolgarskim državnikom ter tako vzgojila v njih slovanstvu skrajno škodljivo gospodstvaželjnost, posebno po svetošefanskem miru. — Proti tej ruski politiki na Balkanu je nastopila Avstro-Ogrska in posrečilo se ji je, da je našla v Obrenovičih primerno protiuteh na Balkanu. Tako je bila žrtvovana tudi Bosna in Hercegovina z novopazarskim Sandžakom, dočim je svetošefanski mir podlegel reviziji Berlinskega kongresa.

Tu začenja Pašičeva vloga. Pod geslom, da na Balkanu ne more biti Bolgarov poleg Srbov in narobe, je Pašič v Zenevi, kjer je živel princ Peter Karadjordjevič, poznejši in sedaj pokojni kralj Srbije, razpredel niti ruske politike proti Bolgarom. S tem v zvezi je bil tudi njegov boj proti dinastiji Obrenovičev in posredno proti Avstro-Ogrski. Kot protidržavni rovar je Pašič dvignil revolucijo v Zaječaru in svojim nasprotnikom Bolgarom omogočil zmago pri Slivnici, ponižal svojo domovino in zasejal seme bratomornega sovraštva med Srbi in Bolgari. Obsojen na smrt, je Pašič pobegnil v Bolgarijo, ki ga je celo gmotno podprla ne vedoč, da redi gada na svojih prsih.

Pašič je že takrat skušal pridobiti slovenske izobražence za svoje namene. Zalostna usoda pokojnega profesorja Janeza Trdine na Reki je bil posreden rezultat teh Pašičevih poskusov. Dijak Jaklič je po takratnih reških dogodkih pobegnil v Švico in tamkaj skupno s Pašičem in Bakuninom deloval proti Bolgarom. Jaklič je postal nato profesor v Rusiji in večkrat prišel tudi v Slovenijo, toda Trdina je pretrgal vse zveze z njimi, ker je uvidel, da se jugoslovanska ideja zlorablja proti Bolgarom.

Tako vidimo Pašiča tudi pozneje marljivo na delu pri vseh mogočih intrigah kot primerno orodje ruske politike. Prišla je strašna in krvava noč 29. maja (p. st. k.) 1. 1903. Srbski kralj in kraljica sta bila s pomočjo zarotnikov žrtvovana tej priliki. Težišče carističnega Petrograda na Balkanu se je preselilo iz Sofije v Beograd. Pašič je postal marioneta v rokah ruskega poslanika Hartwiga. Da se zaslepi bolgarske državnike, ki so začeli spoznavati v Pašiču nevarnega sovražnika, je Hartwig poslal Pašiča kot poslanika v Petrograd, dočim je zmerneza Milovanoviča postavil za zunanjega ministra. Milovanovič si je iskreno prizadeval za pomirjenje z Bolgari. Toda nenadna smrt mu je pretrgala nit življenja in s tem uničila vse njegove dobre namene. Kot edini plod Milovanovičevega delovanja je bila balkanska zveza, ki je bila dobrodošla ruski politiki v toliko, da je prišlo do balkanske vojne, ki naj bi Rusiji izročila Carigrad. Čim pa je bil uspeh balkanske vojne, dasi brez Carigrada in Dardanelov, pod streho, je Pašič napeljal vodo na svoj mlin tako, da so Bolgari „zakrivila“ bratomorno vojno leta 1913. To bratomorno vojno je Pašič potreboval za dosego svojih velesrbijanskih načrtov proti Bolgariji.

V ta namen se je posluževal raznih sredstev, kakršnih se pravi balkanski politik nikdar ne plaši. Kovale so se spletke in z denarjem kupovale osebe. Tako je prišel v Beograd tudi švicarski univerzitetni profesor dr. Reiss. Bil je poslan na srbsko-bolgarsko bojšišče z nalogo, da preiskuje bolgarska zverstva in zločine. Ko bi bila njegova preiskava res nepristranska, bi brezdomno naletel tudi na stvari, o katerih znajo zlasti mnogo povedati srbski komiti po Macedoniji.

V svetovni vojni je ta „objektivni učenjak“ nadaljeval svoje delo proti Bolgarom na solunski fronti. Kakšno je bilo njegovo delo, dokazuje, da navedemo le en tipičen slučaj, protest dr. Reissa proti Pašiču na Krfu. Iz vladnih krogov je dobil dr. Reiss leta 1916 neke „dokumente“ o nasilnem postopanju Bolgarov s srbskim življem. Na polagi teh „dokumentov“ je napisal dr. Reiss obširen članek proti Bolgarom v nekem holandskem listu. Ta članek so objavili tudi nekateri švicarski listi. Bolgarska vlada je na to v listih nevtralnih držav dokazala nemožnost očitanih nasilstev in srbska

vlada je bila prisiljena priznati dotične dokumente kot falzifikate. Dr. Reiss je bil postavljen v zelo čudno luč in desavuiran pred evropsko javnostjo. Ko je o tem zvedel, je prihitel iz Soluna na Krf, da protestira proti temu. Končno se je dal potolažiti baže v obliki zvišanega honorarja.

Iz tega je razvidno, da se je ta „nepristranski“ Švicar posluževal — vedoma ali nevedoma — ponarejenih dokumentov, fotografiral nalašč nastavljene razmesarjene mrlične in beležil žrtve z imeni, ki mu jih je kdorkoli natvezil.

Po vojni se dr. Reiss ni upal vrniti na svoje vseučilišče v Lausanni, temveč je ostal lepo v Beogradu ob mastni plači, ki znaša, kakor „Slov. Narod“ pravilno omenja, več desetisoč frankov letno.

V notranjem ministrstvu je ustanovil poseben svoj oddelek. Na razpolago so mu bili stavljeni trije uradniki in sluga. Tu je na državne stroške napravil kriminalno knjižico in uvedel abecedni pregled vojnih zločincev, muzej raznih slik o resničnih in neresničnih zverstvih, razne corpus delicta itd. V njegovem oddelku so se zbirali podatki o Bolgari in razni zapisniki o izpovedbah raznih prič in drugo.

Vse to njegovo delo, ko bi imelo za smoter resnične državne interese, bi moglo vsekakor nekaj pomenjati. Toda edini in pravi namen vsega tega dela pa je, da se zastruplja javno mnenje tu- in inozemstva proti Bolgarom. Iz raznih podatkov ter virov se mora sklepati, da so v njegovih rokah tudi liste avstro-ogrskih konfidentov, katere pa dr. Reiss skrbno čuva, ker bi zlasti med policajdemokrati strahovito zasmrdelo.

V tem je tudi skrivnost Pašičeve moči. Najle poskusijo policajdemokratske korifeje zoperstaviti se Pašičevi nasilni politiki, takoj imajo na vratu javno mnenje, če se objavi lista konfidentov, ki se danes skrivajo v taboru policajdemokratov.

In cilj te Pašičeve politike? O njegovih namerah je jugoslovanska javnost razmeroma zelo slabo obveščena. Bolgarska vlada je poskusila vsa sredstva, da pridobi Srbe za pametno sosedsko politiko. Da, še več. Stambulijski, bolgarski ministrski predsednik, je svojčas javno izjavil, da je Bolgarska pripravljena žrtvovati svojo dinastijo jugoslovanskemu zedinjenju, ako isto store tudi Srbi. Kaj hočete še več!? Pašič pa zasleduje povsem druge cilje. Predvsem hoče uničiti Hrvate in Slovence, na njihovih ruševinah zgraditi velesrbstvo in svojo Veliko Srbijo, v kateri bi beograjska eincarska porodica imela vso moč. Med tem pa je treba z vsemi sredstvi bolgarski narod ponižati. Z zahtevo izplačila vojne odškodnine več kot dveh milijard frankov v zlatu se hoče Bolgarski zaviti vrat. Istemu cilju teži tudi odprava obvezne vojaške dolžnosti, da je danes Bolgarija brez vojske. K vsemu temu pa pride tudi akcija četašev v Macedoniji, katero so izzvali Pašičevi ljudje s svojim „šarfmahere“, da imajo povod za nastop proti Bolgarom. Ako bi se posrečilo Pašiču ustvariti tak položaj, da bi navidežno bil upravičen oborožen nastopiti proti Bolgarom, je vojna ekspedicija — slična oni v Albaniji — neizogibna. Bolgarska bi bila zbrisana s površja zemlje in razdeljena med Veliko Srbijo, Rumunijo in Grčijo, ki bi z enim delom njej pripadlega ozemlja barantala s Turčijo za maloazijske pokrajine.

Na ta način bi se okrepilo velesrbstvo, nad Nesrbi pa bi vihtel bič najhujšega suženjstva in trpljenja, ki je zaenkrat omejeno le na ubogo macedonsko ljudstvo. To so torej izgledi v bodočnost pod sedanjim režimom.

Tolaži nas edino upanje, da pravočasen odpor poštene javnosti in zaslužnega srbskega, hrvatskega in slovenskega ljudstva ne bo izostal. Plačano beograjsko in drugo časopisje pa naj le ščuje na vojno z Bolgari. Ostalo bo osamljeno, ko ljudstvo spregleda.

Proč torej s Pašičem in njegovo politikol! Naj živi sprava z Bolgari v zedinjeni Jugoslaviji treh morjaj.

Demokrati in samostojni proti koroškim Slovencem.

Beograd, 5. julija 1921.

Poslanec Slov. ljudske stranke K. Škulj je v narodni skupščini dne 4. julija govoril tudi o trpljenju koroških begunccev, kateri so se udeleževali ob plebiscitu kot narodni borci za jugoslovansko državo. Veliko številno slovenskih koroških duhovnikov je moralo po plebiscitu zbežati iz Koroške. Nemci so jim odvzeli vse premoženje, jih batinili, ako so ostali in tako so sedaj kot žrtev svoje narodne zavednosti in neumornega delovanja v prid države, berači. Naš poslanec je povdarjal: Za Wranglovce ima vlada milijone, za fašiste-bandite daje stotisoče dinarjev, za Sokole uporablja milijone davkoplačevalčevih novcev, a za te ljudi se vlada prav nič ne briga. Kot Ahasverji se klatijo po naših krajih. To je usoda iskrenih rodoljubov!

Cela zbornica je mirno poslušala te očitke, ki jih je govornik izrekel vladi. Le slovenski samostojneži Mermolja, Drogenik, Majcen in Kušar ter hrvaški demokrat Wilder so vikali proti trpečim koroškim bra-

tom. Wilder je vpil: „Agitirali so za klerikalizem, a ne za državo“. Drogenik pa je drdral: „Koroški fajmoštri so delali samo za klerikalno stranko a ne za Jugoslavijo!“ Velik trup je nastal pri teh nesramnih izbruhih demokratov in samostojnežev. Poslanca Žebot in Šimrak sta v znak protesta proti tako nizkotnim izpadom brezvestnih samostojnežev in demokratov na ves glas zaklicala: Fej, sram vas bodi! Sramota, da pljujete na koroške trpine! Izdajice, ki psujete iskrene narodnjake! Ta obsodba je donela po celi zbornici. Značilno je, da je celo Mermolja, ki je sam begunec, izrekel več nesramnih klevet proti koroškim Slovencem-buditeljem. Wilder je osramočen popihal iz zbornice, a samostojneži so se rezali naprej. To so ljudje brez vsakega poštenja, brez vesti!

Da se morejo prilizniti Velesrbijancem, pljujejo v slovensko skledo, sramotijo celo v parlamentu najbolj iskrene slovenske rodoljube! Kako pravimo takim ljudem?

Izdajice!

Principi državnega proračuna.

Prvikrat v naši državi se je predložil budget narodni skupščini v pretres in odobrenje. Radi tega je potrebno in umestno, da nekoliko pogledamo glavne principe budgeta. Kako se sestavlja budget? Treba je sestaviti sistem izdatkov in ugotoviti kvaliteto in kvantiteto pokritja potrebščin. Rezultat tega dela je budget, to je predhodna sestava in primerjava (bilanca) izdatkov in dohodkov, z drugo besedo, številčni načrt bodoče gospodarske perijode.

Narodni zastopniki podajo s proračunom veljavno gospodarsko mnenje, po katerem se mora ravnati vlada in katero mora vlada izvrševati. Odobritev budgeta pomenja pooblastilo vladi, da sme državne posle voditi naprej, na način, kakor to predpisuje budget. Budgetni votum je temeljni kamen parlamentarizma.

Princip budgetiranja.

Budget se predlaga navadno kot brutobudget, v katerem se navajajo vsi izdatki in vsi dohodki. V vsaki moderno urejeni državi je pa navada, da finančni minister poda tudi netobudget, da poda rentabiliteto državnih podjetij.

O budgetu se razpravlja javno v zbornici in se isti tudi javno izglasuje, da je kontrola nad budgetnim gospodarstvom tem lažja. Rok, za katerega se predlaga budget je kratek. Obsega navadno eno leto.

Budgetno leto se pričinja navadno s 1. januarjem, po nekaterih državah s 1. aprilom, a drugod zopet s 1. junijem.

Poleg proračunskega leta imamo še računsko leto, ki je daljše nego proračunsko leto. Pri nas traja računsko leto od 1. aprila in sicer radi tega, da se morejo ugotoviti izdatki za prejšnje leto po preteku budgetnega leta popolnoma jasno in pravilno, da moremo popolnoma jasno in stvarno pregledati vse državno gospodarstvo.

Naš prvotno predloženi budget je bil sestavljen v dinarjih in kronah. Po soglasnem sklepu finančnega odbora se je pa sestava spremenila v toliko, da je sedanjí budget sestavljen samo v dinarjih.

Neobhodno potrebno je, da imamo v finančnem zakonu predvideno ravnotežje v budgetu. Za vsak budget je potrebna računska kontrola, ker je brez te redne kontrole državno gospodarstvo nemogoče.

Budget mora biti pregleden, jaseen, resničen in popolen. Če pogledamo naš budget na podlagi posameznih panog, to je rentabiliteto naših državnih podjetij, vidimo, da predloženi budget ni bil popolnoma resničen in da je bilo treba mnogo sprememb, preden se je budget prilagodil navedenim principom.

Nadalje vidimo, da se budgetno leto pri nas vsako leto spreminja. Po zakonu bi se budgetno leto moralo pričeti s 1. januarjem. Od leta 1919 se pričinja s prvim junijem, za letos se pa predlaga začetek s 1. julijem.

Politični položaj.

Nove vladne zahteve in neuvaževanje sklepov fin. odbora. Vlada je imela osem mesecev časa, preden se je pričelo razpravljati o budgetu, pa ni mogla v osmih mesecih predložiti onih zahtev, ki jih se ima, ampak, da prihaja sedaj, ko se je budget predložil, z raznimi amandamenti in hoče naknadno povečati svoje kredite. Tako zahteva ministrstvo saobračaja naknadno še nad 500 milijonov dinarjev, ministrstvo za javna dela pa nad 100 milijonov dinarjev. Poleg tega pa napoveduje še finančni minister razne zahteve, da bo zopet zvišal svoj budget in da se bodo zopet v naglici dovolile svote, o katerih ni bilo mogoče pravočasno razpravljati in točno sklepati. Unikum je pri nas tudi to, da se niti sklepi finančnega odbora ne uvažujejo v poročilu odbora, ki se je sedaj predložil narodni skupščini. V 18. seji finančnega odbora, dne 11. aprila t. l. se je sklenilo na predlog ministra pravde soglasno, da ostanejo tudi v bodoče duhovniki v kaznilnicah kot stalni uradniki. Če pa vzamemo v rok poročilo finančnega od-

bora, vidimo, da so ostali kaznični duhovniki samo kot honorarni uradniki. V poročilu ministrstva za vere vidimo tudi, da se računa s tem, da se uvede verski davek. V finančnem odboru se je o tem verskem davku debatiralo, a se ni sklenilo, da se tak davek uvede, ampak so celo člani iz demokratskega kluba povdarjali, da je tak davek prenatržen. Finančne razmere v naši državi so slabe. Treba jih je zboljšati. Če hočemo finančne razmere zboljšati, je predpogoj to, da se ustvari redni pravični budget in da se s tem rednim pravičnim budgetom, ki se naj ustvari na podlagi zakonskih predpisov, izvede budgetno ravnotežje. To bo najboljša sredstvo za ureditev naših finančnih razmer in za zboljšanje naše valute.

Amerikansko posojilo je v radikalnem klubu izrazilo burno debato. Onih 12 radikalcev, ki hočejo takoj prekiniti vsake stike z demokrati, je nastopilo tudi proti posojilu. Glasovanje je dalo 45 glasov za in 12 proti posojilu. Protivno dvanaajstoročje vodi Velizar Janković, ki zasleduje posebne namene in spekulacije. Večina je zahtevala, da se morajo tudi protivniki pokoriti strankini disciplini, ni pa izključeno, da bo ta dvanaajstoročje tudi v narodni skupščini glasovala proti posojilu.

Med demokrati in radikali je precejšnje število disidentov, ki se ne slažejo s sedanjim načinom vladnega gospodarstva in policijskega režima. Radi tega je po mojem mnenju tesna koalicija demokratske in radikalne stranke — negotova. Pomisliti moramo, da bi skupni nastop obeh strank v Stari Srbiji in Bosni bil skorajda nemogoč. Edino v Vojvodini se navdušujeta obe partiji za skupen korak proti Nemcem, Madžarom, Bunjevci, zemljeradnikom in socialistom.

Vidi se, da bo razprava o proračunu trajala do konca julija. Seje potekajo suhoparno. Danes, ko to-le pišem (dne 4. julija) je priglasičen še za generalno debato 15 govornikov. V soboto se pričakuje prehod na specijelno debato, v kateri bodo govorili zopet večinoma vsi poslanci Jugoslov. kluba.

Po svetu.

V Bolgariji so mednarodne oblasti dognale, da so razne vesti o razdoru v vladi, o podpiranju komitov in o zatiranju srbskih ujetnikov neresnične. Te vesti so raznesli beograjski režimski listi in vodili so ostudno kampanjo proti Bolgariji tako daleč, da jih je celo romunska vlada spregledala. Sporočila je Pašiču, da ne deli mnenja o ogroženem miru na Balkanu, pač pa, da je dobila utis, kakor da bi beograjska vlada sama začela razne zapletljave. Romunija se na tak način umika in beograjska vlada bo pred Ligo narodov sama ostala v jako neugodnem položaju.

V Nemčiji se kriza ostro bolj in bolj. Monarhistični zarotniki imajo pravo zaslonbo v Bavarski, kjer se je celo v deželni zboru zahtevala za njih akcijska svoboda, neposredno jih pa podpirajo predstavniki meščanskih strank tudi v državnem zboru. Ako ostane pri sedanji napetosti, se bo tudi v zbornici pojavila meščanska fronta proti socialističnim strankam. Da bi meščanske stranke dosegle dvotretjinsko večino, so vsekakor prešibke. Lahko pride do tega, da bodo tudi socialni demokrati in neodvisni socialisti odklonili zakon za zaščito republike, ker jim je premalo oster. Državna vlada je dala po socialno-demokratskem notranjem ministru dr. Kösterju vedeti, da s tem zakonom stoji in pade in tako bi državni kancelar nato razpustil državni zbor, še preden bi prišlo do glasovanja o zakonu za zaščito republike. Nove volitve bi se potem vršile s parolo: Republika ali monarhija. V javnosti se govori o razpustu parlamenta že kot o gotovem dejstvu.

Obsojena caristična atentatorja. Porotno sodišče v Berlinu je izreklo obsodbo proti bivšima carističnima častnikoma Sabelskemu in Taborickemu, ki sta obtožena uboja senatorja Nabukova in poizkušene umora Miljukova v berlinski filharmoniji. Taboricki je bil obsojen radi uboja Nabukova na 14 let težke ječe, Sabelski pa zaradi poizkusa umora na 12 let. Olajševalne okolnosti se obtožencema niso priznale. Sodni dvor je obsodil obtožence na večjo kazen, nego jo je bil predlagal državni pravdnik.

Francija je stopila v stike z letonsko vlado, da sklepe vojaški dogovor kot poprej s Poljsko v odbrano pred sovjetsko vojsko, kar pa v resnici pomeni pripravljenost in dogovor za upade in navale na rusko zemljo.

Delavska stranka na Irskem je sklenila zastaviti vse sile za pacifikacijo dežele. V Dublinu se je že vršil zaupniški zbor ter zahteval konec krvavih bojev. V tem pravcu deluje tudi katoliški škof v Dublinu.

Minister za narodno zdravje

se je v zbornici na tozadevno vprašanje poslanca Kranjca res prav po turško odrezal glede naših bolnišnic. — Priznati je moral, da temeljijo vsi krediti za bolnišnice v Sloveniji na podatkih za proračun iz leta 1919. Istotako je priznal, da je ministrstvo za narodno zdravje na svojo pest zmanjšalo postavke glede bolnišnic v Sloveniji celo na polovico. Z ozirom na to zdravstveni odsek za Slovenijo pač ne more biti odgovoren za žalostno stanje naših bolnišnic. Vse to smo mi že omenili v zadnji števi. «Straže». Če se je bolniška uprava v Sloveniji vsprlo take grešne nemarnosti morala zadolžiti, se ji to vsekakor ne more šteti v zlo. Nasprotno, celo hvaležni ji moramo biti, da je vsaj na ta način vzdržala bolnišnice pri življenju. Dr. Kukovec je klical Turka v Slovenijo in sedaj prihaja minister Omerović, da za svoje grehe in grehe svojih prednikov najde daritvenega kozla med našimi zdravstvenimi organi.

Ministrska jeza se spravlja celo nad opozicijski tisk, ki ostro biča vse beograjske «dobrote» napram Slovincem. Gorje bi nam bilo, ko bi centralisti smeli in mogli zamašiti usta pošteni javnosti! Minister Ome-

rovič obljublja, da se bo zaradi tega znesel nad bolnišničnim uradništvom na centralističen način. Kakor da je ono krivo za zmešnjavo, ki vlada v Beogradu!!! — Dalje trdi, da se za bolnišnice v Sloveniji največ denarja izda. Morda je res in mi smo celo ponosni na to, da imamo Slovenci toliko človekoljubnosti napram bolnikom, da jim ne dajemo, da se napokajo fiziološko in zeli, kakor se to dela po drugih pokrajinah, temveč da nudimo bolnikom res bolniško hrano. Policajdemokratskim urednikom in njihovim gospodarjem pa bi pri vsej naši človekoljubnosti vendarle privoščili, da se jim v slučaju bolezni pred nosom zapro vrata slovenskih bolnišnic.

Toda, v stremljenju in grožnji turškega ministra vidimo mi še nekaj druge, previdno prikrito hudičevsko kopilo. Velika večina bolnišnic v Sloveniji je pod upravo in postrežbo redovniških katoliških kongregacij — usmiljenih bratov in usmiljenih sester. To pa bo v oči naše centraliste. Zato rajše vidijo, da se vse bolnišnice pozapro, kakor da bi se nadalje stregle bolnikom katoliške verske družbe.

Za šolami, kjer se hoče odpraviti verouk in pognati duhovnike in šolske sestre na cesto, prihajajo na vrsto bolnišnice. Pod izgovorom, da se v Sloveniji preveč troši za bolnišnice, se bo do skrajnosti omejilo sprejemanje bolnikov in s tem v zvezi se bo na «lep način» postopno odpravljalo redovnike iz bolnišnic.

To je glavni namen centralistov, vse drugo pa so samo public in slabo maskiran maneuver. Če so milijoni za razne nepotrebne in brezsmiselne slavnosti in izzivanja državljanov na razpolago, bi moral biti denar tudi in predvsem za bolnišnice.

Mi vidimo torej, da se je zopet začel uveljavljati prikrit, pa tem nevarnejši kulturni boj. Sprejemamo ga, odklanjamo pa vsako odgovornost za posledice.

Beleške.

Razmerje vlade do ustave je označil poslanec gosp. dr. Hohnjec tako-le: Vlada in njen režim podpirajoče stranke dajejo državi in narodu najslabši zgled, kako se naj spoštuje ustava in drži to, kar ona določa. Ustava je bila komaj izglasana, že jo je vladna večina prekršila z začasnim zakonom o budgetskih dvanaajstinah za mesec junij—december 1921. Ko je s tem gaženjem ustavnih določb dobila vladna koalicija v svoje roke materialna sredstva za vladanje, je padla iz ene kršitve ustave v drugo. Prosluli zakon o zaščiti države, razveljavljanje komunističnih mandatov, nastopanje zoper svobodo in pravo organiziranega delavstva, protizakonita cenzura novin in persekucija opozicijskih listov, omajevanje in ubijanje politične in osebne svobode, strangulacija svobode in bitnih pravic narodne skupščine kot edinega zakonitega zastopnika države in naroda, to in mnogi drugi čini in zločini dokazujejo, kako brezvestno vlada in njene stranke kršijo ustavo. Enoletna zggodovina ustave in njene izvršitve je jasen in glasen dokaz, kako malo spoštujejo ustavo tisti, ki so jo ustvarili. Ako ustavotvorci svojo ustavotvornost izpričujejo s kršenjem ustave, nehoti pripravljajo pot tistim, ki energično zahtevajo revizijo ustave. Tako so slični oni tajni sili, ki hoče slabo, pa včasih nehoti učini dobro.

«Sa slovenske dežele». Pod tem naslovom je priobčila nedavno beograjska «Politika» daljši članek o razmerah v Sloveniji s posebnim povdorkom velikega gospodarskega razvoja Slovenije po ujedinjenju: Slovinci so prevzeli in nacionalizirali vse banke, ustanovili so še mnogo novih gospodarskih zavodov, zida se v Sloveniji toliko, da bodo s slamo krite hiše skoro zginile, blaga se pa izvažajo iz Slovenije toliko, da Južna železnica sploh nima dovolj vagonov za potrebe slovenske industrije na razpolago. Nato pa se zaletava «Politika» ozir. njen ljubljanski informator v dr. Korošca in v klerikalce, češ, da ti po Beogradu vedno stokajo, kako je Slovenija zapostavljena in nezadovoljna, čeprav se Sloveniji tako dobro godi (kakor je opisal to gosp. dopisnik). Dopisnik zaključuje, da so samo še štreberji in karjeristi za avtonomijo, praktični Slovinci pa dobro vedo, da nekdanji deželni zbori niso nič pomenili, in zato hočejo vsi, da jim bodi odprta vsa Jugoslavija kot tržišče. Kaj naj človek reče na tako bedarijo? Samo eno: Dopisnik velesrbske «Politike» naj objavi svoj članek v kakem slovenskem listu s svojim podpisom in doživel bo čudo.

Kritika državnega proračuna. Povdarjati moramo, da je naš budget fiktiven, ker nismo imeli kot podlago za budget završnih računov za prejšnje leto in ker torej ne vemo, kakšno je bilo dejansko finančno stanje prejšnjih letih. Pribiti treba tudi to, da se je delal pri nas budget v prejšnjih letih, ne da bi bil imel finančni odbor in finančni minister v rokah računске zaključke posameznih državnih podjetij. Šele letos se je finančni nemu odboru posrečilo doseči, da so razna državna podjetja predložila računске zaključke. Pri posameznih državnih podjetjih so postavljeni revizorji računov, ki bi morali paziti na to, da se gospodarstvo vrši v smislu budgeta. To pa se ne vrši, pač pa čujemo pritožbe, da se ti revizorji računov vmešavajo v strokovne zadeve: v nabavo materiala in strojev, o katerih nimajo pojma. Posebno poglavje v našem budgetu je dolg v inozemstvu. Naša država je dajala v popravilo vagonov in lokomotive v Prago, Budimpešto itd. Za popravilo teh predmetov dolguje sedaj država nad 400 milijonov dinarjev. Ker se ta svota ni plačala pravočasno, so čakali ti stroji mesece in mesece na meji. Tako izgublja naša država na ugledu in kreditu. Mi imamo precejšnje dolge v Ameriki. Ti dolгови bi se bili lahko poplačali takrat, ko je veljal 1 dolar 5 dinarjev. Mi pa tega nismo storili, ampak smo čakali, da je poskočil dolar na 76

dinarjev. Na ta način je naša država zopet oškodovana za lepo število milijonov. Grajati moramo, da se tudi v sedanjem budgetu določajo premajhni zneski za materialne izdatke: za vzdrževanje pisarn, za kurjavo itd. Tukaj predvideni stroški so gotovo za 50 odstotkov prenizki. Treba bo zopet, da bodo posamezna ministrstva zahtevala naknadne kredite, tako da bo zopet onemogočeno redno gospodarstvo na podlagi pravega proračuna.

Nekaj o finančni politiki. Mi vidimo, da trpijo radi valute po vojski vse države. Radi valute trpijo ne samo države s slabo valuto, ampak tudi države z dobro valuto. Neobhodno potrebno je, da posveti vsaka vlada največjo pozornost baš vprašanju zboljšanja valute. — Imeli smo razne finančne konference, in sicer v Bruslju 25. septembra 1920, letos v Londonu 24. februarja, pozneje v Genovi, ki je počela zborovati 10. aprila in ki se sedaj nadaljuje v Haagu. Namen teh konferenc je bil, da bi se ukrenilo potrebno za zboljšanje valute in da bi se sploh uredile gospodarske razmere v Evropi. Toda vse konference so se končale brez posebnega uspeha. Njih edini uspeh je bil ta, da so prišli v stik zastopniki držav zmagovalk z zastopniki premaganih držav, da so si medsebojne razmere opisali, se med seboj spoznali in da se je debatiralo o važnih vprašanjih, glede katerih bi se ne bilo debatiralo, če bi se ne bile sklicale te finančne konference. Na konferenci v Bruslju se je zlasti ugotovilo, da države s slabo valuto ne morejo pričakovati pomoči od zunaj, ampak da pelje pot do pomoči samo skozi konsolidacijo v notranjosti. Predlagala se je mednarodna kreditna akcija v obliki posojila lige narodov, predlagala se je ustanovitev internacionalne banke. Toda nobeden teh predlogov ni bil sprejet. Mi moramo imeti v vidu, da je oče valute težave vojska, mati je revolucija, otroci so pa draginja, pomanjkanje in glad. Če imamo pred očmi posledice teh valutnih težkoč, se moramo tembolj brigati za to, da se naše valutno vprašanje čimprej ugodno reši.

Dnevne novice.

Nesramni denuncijanti so postali naši demokrati in samostojneži. V svojih listih «Tabor», «Jutro», «Slov. Narod», «Nova Doba» in «Kmetijski list» hujskajo vlado in oblasti zoper katoliške shode, češ, da se na katoliških shodih napada država in ljudstvo hujska proti njej. Nesramni lažnjivci in obrekovalci! Navedite nam le en slučaj, da se je hujskalo na katerem katoliškem shodu proti državi! Mi dobro razločujemo med državo in vlado. Državo hočemo in jo ljubimo in jo zidamo in podpiramo, nasprotni pa smo taki vladi, kakor je zdaj na krmilu, ker se v svoji nesposobnosti briga le za vladne stranke in njihove pristaše, državo in ljudstvo pa zanemarja in spravlja v propast. Nesramni denuncijanti, zapomnite si: kdor napada nesposobno vlado in kritizira neumnosti in krivice vladnih strank ter brezobzirno odkriva njih korupcije, on ne dela proti državi, ampak dela za državo ter je njen prijatelj in ljubitelj. Rušite jo pa vi, brezvestni denuncijanti, ki branite in zagovarjate krivice in korupcije, Sicer pa nam te podle denunciacije v «Taboru», «Slov. Narodu», «Jutru» in «Kmetijskem listu» pomagajo v boju za sveto stvar: Kajti, kdor je videl naše dostojne manifestacije na katoliških shodih in potem bere skozinskož zlagana poročila v teh brezvestnih listih, se s studom obrne od podlih denuncijantov in od njihovih lažljivih listov. In to je dobro in nas veseli, da sovražnik sam strelja na lastne vrste in tako sam sebe uničuje.

Bojijo se nas! Imeli smo dozdej na Štajerskem dva katoliška shoda v Nazarjih in v Šmarju, ki sta veličastno uspela. Udeležba je bila naravnost veličanska. Naši nasprotniki so postali pozorni ali bolje rečeno: «Izgubili so glavo!» Oni vedo: še par takih shodov in ljudstvu se bodo odprle oči in oni bodo zgubili vse pristaše. Zato pa jih je strah. V vseh listih pišejo o naših shodih in kličejo vlado in žandarje in policijo na pomoč, da pomaga rešiti, kar se še rešiti da. Vlada bi po njihovem mnenju morala prepovedati te shode, ona naj katoliškemu ljudstvu zabrani verske manifestacije! Tako umevajo naši demokratje in samostojneži versko svobodo katoliškega ljudstva. Mi pa jim povemo, da se nikogar ne bojimo. Če gre za vero in Cerkev smo voljni trpeti in prenašati žrtve.

Poslanec Fr. Žebot priredi v nedeljo, dne 30. julija, shode: po rani maši v Spodnji Polskavi, po pozni maši v Gornji Polskavi in polodne po večernicah v Framu. Prosimo zaupnike SPS, da v vseh treh župnijah agitirajo za obilno udeležbo.

Na naslov finančnega ministra je dejal poslanec dr. Hohnjec: Gospod finančni minister v svoji naivnosti menda niti ne slutiti, da ga razlogi, ki jih je navedel v svojo oprostitev, najhuje obtožujejo. Ako državni budget obsega tako veličino materiala, zakaj ga ni predložil pravočasno, da bi mogla skupščina trezno, kritično in stvarno razpravljati o budgetu državnih izdatkov, o finančnem zakonu, in o budgetu dohodkov? Ali meni gospod finančni minister, da bo sedaj do 1. avgusta dovolj časa, da se o državnem budgetu stvarno in parlamentarno razpravlja ter da se budget odobri, da se v definitivni redakciji natise, da se z njim upoznajo vsi naredbodavci, vse blagajne, in vsi kontrolni organi, ter se izvrše vsa pripravljala dela, odvaranje kreditov, vpis v knjige, katere je treba še le otvoriti, delegiranje kreditov od strani naredbodavca, prve stopnje itd. Vidi se, da je permanentno gospodarenje z dvanaajstinami utrdilo gospoda finančnega ministra v naivnosti in lahkomiselnem optimizmu.

Dispozični fond. Členi 26. 27., 28. in 29. zakona o državnem računovodstvu govore o budgetnih rezervnih kreditih. Na podlagi teh členov bi smeli budgetarni re-

zervni krediti znašati k večjemu 31 milijonov dinarjev. V predloženem budgetu se pa zahtevajo ti rezervni krediti v znesku 81 milijonov dinarjev, torej se zahteva 50 milijonov več nego dovoljuje zakon. Letos znašajo zahteve po rezervnih kreditih 60,5 milijonov več nego lansko leto. To je nevarno za redno gospodarstvo, ker ima finančni minister na ta način možnost, da marsikateri stvari ne navede v budgetu, temveč je pokrije iz teh, takozvanih budgetarnih rezervnih kreditov, s čimer se onemogoča vsakršna kontrola narodne skupščine nad budgetom.

Za poštne uslužbenke. Ravnatelj dr. Debelak je obvestil poslanca Franjo Žebota na njegovo opetovano intervencijo, da je ministrstvo ugodilo prošnji poštne uslužbenke za obleko. Gospod ravnatelj piše pod št. 23165-IV. z dne 21. junija 1922: «Glasom odloka ministrstva za pošto in brzojav št. 20158 od 13. aprila 1922 je že vse preskrbljeno, da se zimska službena obleka za leto 1921 v najkrajšem času razdeli. V smislu ministrske naredbe št. 31004 od 29. maja t. l. je potrebno odrejeno tudi za letno obleko, ki pritiče vsem uslužbenkam za leto 1922». — Zadeva je torej za sedaj ugodno rešena. Ako pa ministrstvo ostane samo pri «obećanju» pa prosimo organizacije poštne uslužbenke, da obvestijo naše poslance.

V znani zadevi orožnika Dobaja je vložil poslanec gospod Žebot interpelacijo na vojnega ministra. Interpelacija se opira na sledeča dejstva: Pri glavarstvu v Splitu in pri vojaški komandi v Splitu je bil Dobaj oproščen, ker se je spoznal, da je ravnal popolnoma pravilno in da je orožje rabil le v silobranu, kakor mu to kot žandarju veleval zakon. Potem je pa prišel Dobaj pred vojno sodišče v Sarajevo, ki ga je spoznalo krivim ter ga obsodilo na deset let ječe in plačilo 300 dinarjev mesečno kot vzdrževalnino za ženo ustreljenega Živanoviča. Vrh tega ga je obsodilo, da mora plačati 5000 dinarjev za nagrobni spomenik ustreljenemu. Sestri pokojnega mora plačati 10.000 dinarjev dote, potem vse stroške za priče in 50 dinarjev zato, ker so ga obsodili. Odračunalno se mu je od kazni 2 leti in 8 mesecev, ki jih je predsedel v preiskovalnem zaporu. Kazenska razprava pri vojnem sodišču v Sarajevu se je vršila zelo površno. Žandarmerijska narednika Smrdelj in Vujič, ki sta bila one usodne noči tudi skupaj z Dobajem v službi, nista bila niti zaslišana, dasi sta videla, kako se je cela stvar vršila. Po rabi orožja s strani Dobaja sta šla v kavarno in tam so jima kavarar, en podnarednik in en redov povedali, da so videli, kako je vzel Živanovič revolver in skočil proti Dobaju z namenom ga ustreliti. In vsak način je torej potrebno, da se kazensko postopanje proti Dobaju obnovi in da se zaslišita Smrdelj in Vujič, ki bosta vedela natančno opisati ves dogodek in potrditi, da je bil Dobaj od Živanoviča napaden in da je rabil orožje le v silobranu. Interpelacija zahteva obnovo procesa, od vojnega ministra pa pismen odgovor.

Radi izvoza vina iz Slovenije je interveniral narodni poslanec Žebot pri ministru trgovine in mu predložil spomenico vinarkega in sadjarskega odseka. V spomenici se zahteva: 1. Odprava vseh težkoč pri izvozu vina. 2. Da se vinškim kupcem olajša potovanje v naše kraje, posebno glede potnih listov. 3. Za pošiljanje vina v tujino se naj znižajo tarife vsaj za 50 odstot. 4. Za izvoz določeno vino se naj oprosti vseh pristojbin. 5. Železniškim direktorjem se naj naroči, čim hitrejša odprava za izvoz določenega vina ter za prazno posodo. 6. Obmejnim carinaricam se naj da strog nalog, da ne šikanirajo po nepotrebnem naše eksporterje vina in posode. 7. Vsi delegati se naj zavzamejo za odpravo visoke carine v tujih državah. 8. Naša poslaništva v tujih državah naj dobijo nalog, da poiščejo za naša vina dobrih odjemalcev. 9. Za dalmatinska vina se naj dobi ameriški trg. 10. K trgovinskim pogajanjem se naj pritegne eksperte iz Slovenije. — Nujno potrebno je, da se nekaj resnega ukrene za izvoz vina iz Slovenije, ker sicer proti vinogradnikom in viničarjem velika nevarnost.

Samostojni minister za svojo žlahto. Kakor obče znano, je minister Pucelj dal svojo hčerko za ženo Milošu Stibler, ki je nameščen v poljedelskem ministrstvu. Malo pred poroko je Pucelj povišal v činu svojega zeta, da je bil bolj sigurno navezan na njegovo hčerko. Komaj je preteklo od zadnjega Stiblerjevega poviška par mesecev, že je vrgel gospod last minister Pucelj svojo darežljivo oko na svojega zeta in ga imenoval za šefa kabineta v činu načelnika II. razreda, med tem ko je bil doslej že inšpektor ter vršilec dolžnosti splošnega oddeljenja. Povdariti treba, da spada g. Stibler med nekvalificirane šefe ministrstev, ker nima akademične kvalifikacije, ampak je dovršil po dokončani gimnazij v Darmstadtu na Nemškem samo en tečaj vede o zadrugištvu. Gospod Stibler bi moral po zakonu iz ministrstva, ker je brez kvalifikacije, a ker je zet slabostojnega ministra — avanzira kar mesečno. Ravno kar omenjeno povišanje je korupcija balkanskega kova, na katero se že prav dobro razume gospod minister Pucelj.

Beograjski listi še vedno mnogo pišejo o Žerjavovi aferi v Jadranski banki. Novo njegovo agromerkurstvo je pokazalo Žerjava kot ministra. Pošten demokrat iz Srbije mi je danes izjavil, da je Žerjav postal nemogoč. Če bodo pa oficijelni demokrati še nadalje trpeli Žerjava na ministrskem stolcu, je to znamenje, da nimajo ti-le s Pašičem in Pribečevićem prav nobene vesti več.

Pripravljalni odbor za katoliški shod pri Sv. Roku nad Šmarjem se pristrano zahvaljuje vsem onim, ki so pripomogli k sijajnemu uspehu manifestacije katoličanstva ob priliki shoda.

Demokrati-sokolaši se hudujejo. Iz Šmarja pri Jelšah nam poročajo: Našemu tržkemu županu silno zamerijo demokrati in sokolaši, da ni nastopil proti kat. shodu. Silno se hudujejo, da je g. Anderluh priporočal okinčanje hiš. Mi pa pravimo: G. župan je imel popolnoma prav, saj je naš trg posetilo okoli 20.000 ljudstva iz domačega in sosednjih okrajev. To ljudstvo redi trgovce, gostilničarje, uradnike. In tako sijajne manifestacije, kot je bil katoliški shod pri Sv. Roku, še naše Šmarje ni videlo. Katoliški tabor je pokazal, da je naša organizacija nepremagljiva, da je naše dobro ljudstvo zvesto udano svoji veri. Vsa ogromna prireditve se je vršila v najlepšem miru in velikem sijaju. Tržkemu in okoliškemu županu, ki sta pozdravila došle poslance in govornike, ter sta pomagala, da se je naš tabor vršil nad vse pričakovanje sijajno, iskrena hvala!

Med radikali in demokrati se vedno bolj utrjuje namera ali želja po ustanovitvi srbskega bloka. V ta blok bi stopili Pašičevci in Pribečevići. Gre jim zato, da nastopijo pri prihodnjih volitvah v narodno skupščino enotno in da na ta način dobijo zopet večino v parlamentu. Sedaj je tudi jasno, da bodo volitve v parlament preložili na spomlad ali celo poletje 1923! Prav nič se jim ne mudi! Proračun bodo sedaj dobili, amerikansko posojilo menda tudi. Tako bodo zopet imeli za eno celo leto dovolj milijard narodnega imetja, da ga — zapravijo.

Knogres katehetov v Zagrebu. Dne 5. t. m. se je začel v Zagrebu kongres katoliških katehetov. Kongres je otvoril škof dr. Lang, ki je razložil pomen in namen zborovanja. Za dr. Langom so govorili razni referenti o sledečih temah: Kdo zahteva posvetno vzgojo? o tem predmetu je referiral dr. Kniewald, a konferiral dr. Pečjak. 2. Obvarovanje verouka v srednjih šolah. Referent prof. F. Lasman, a koreferent Ante Messner-Sporčić. 3. Poduk verouka v srednjih šolah. Referent prof. dr. Janko Kolaj, koreferent dr. E. Leopold. 4. Kaj nam je učiti v slučaju fakultativnega verskega poduka v šoli, da se priglasi tem več učencev za verouk? Referent celjski katehet Josip Krošl, koreferent teharski kaplan Martin Medved. Po vsakem referatu se je razvila obširna in temperamentna debata. Po končanih referatih je bil kongres, kateremu je predsedoval profesor dr. Karl Zloch, zaključen. Referati ter resolu-

cije bodo priobčene v «Kat. listu».

Zakaj je sol tako draga in zakaj je primanjkuje? V seji Narodne skupščine dne 6. julija o interpelaciji poslanca Brkiča radi uvoza soli, je povzel besedo tudi poslanec g. Fr. Žebot in je med drugim izjavil: Gospodje narodni poslanci! Zadeva glede soli zanimala posebno tudi nas v Sloveniji. Mi imamo žalostno izkušnjo, da se je pri nas sol podražila, kakor hitro je dobila monopolna uprava preskrbo soli v roke. Sploh se vse podraži, kar vzame vlada ali država sama v roke. Takoj je nastopilo tudi pomanjkanje soli. To mi mora pritrčiti vsakdo, naj bo kmet, delavec, ali obrtnik. Vidimo, da pri nas, posebno v naših središčih, v Mariboru, pa tudi v Ljubljani, danes primanjkuje trgovcem soli, tako da se je bati, da bo monopolna uprava kriva, da naše ljudstvo na zimo ne bo imelo soli, ker je monopolna uprava tako strašno pametno uredila preskrbo s soljo. Imamo par slučajev, ko bi lahko dokazali, da monopolna uprava danes nalašč zavlačuje, da ne dobimo v naše kraje toliko soli, kolikor bi je ljudstvo potrebovalo. Neki trgovec v Mariboru je lansko leto kupil v Avstriji 50 vagonov fine kuhinjske soli. Moral je za to sol plačati denar vnaprej. A kaj je storila naša monopolna uprava? Prepovedala je uvoz te soli v naše kraje, dasiravno je kupil trgovec sol tako poceni, da bi mi lahko imeli danes tisto sol po 7 K 1 kg, a danes jo moramo žalibog plačevati po 14—15 K. (Medklie poslanca Drogenika: «To ne spada k stvari!») To spada k stvari radi tega, ker država zadržuje, da ne dobimo dovolj soli v naše kraje. Temu je kriva monopolna uprava. (Minister dr. Kumanudi: «Ni reč o monopolni upravi.») Govor je o soli; monopolna uprava pa je kriva, da zadržuje eksport soli v naše kraje. (Minister dr. Kumanudi: «Ne zadržuje uvoza soli.») Saj imam dokaze v rokah. Dotični trgovec, ki je hotel uvoziti k nam 50 vagonov soli, je trpel radi tega 100.000 dinarjev škooe. (Josip Drogenik: «Ni monopolna uprava kriva podražanja soli.» Medklie poslanec Samostojne kmetijske stranke.) Lepo od Vas, gospodje od Samostojne. Pridružim se izvajanjem g. dr. Koruna, ki je prej dokazoval, da je bilo nezmislno, da se je monopol soli oddal žitnemu zavodu in ne zadrugam. (Klici: «To je vseeno!») Nam pa to ni vseeno. Vam je seveda vseeno, ki zastopate verižnike in bankarje. (Minister Pucelj: «Nikar si ne pomagajte iz zadrege na ta način! Držite se poslovnika!») Kaj se bojite, da bi jaz o teh stvarih govoril? (Minister Pucelj: «Kdo se boji?») Seveda se bojite. Gre za sol, nujno potrebno blago, ki ga potrebuje naše ljudstvo. Radi tega se pridružujem predlogu g. Lazića, da se ob prehodu na dnevni red obsodi sedanje postopanje monopolne uprave.

Carsko-ruski plemič in oficir — žepni tat je bil pred nekaj dnevi obsojen pred zagrebskim sodiščem. Zadeva je znana. Na vlakih med Beogradom in Zagrebom je bilo izvršenih več drznih žepnih tatvin, dokler se ni kot tat razkrinkal pri neki posebno drzni potezi 20 letni Aleksander Kovalevski, bivši podporučnik carsko-ruske črnomorske vojne mornarice. Zločinec je živel s svojo materjo, ženo kneza Trubeckega, bivšega admirala carske vojne mornarice, v Jugoslaviji kot begunec in ker mu je bila državna podpora premajhna, je kradel. Kot znane njegove žrtve se imenuje neki angleški oficir z 8000 K, neki trgovec z 4000 K, drugi z 5000 K in demokratski poslanec dr. Edo Lukinič z 1200 K, kaznovan je bil pa samo na — 2 meseca ječe in še pri tej nizki kazni javkajo nekateri listi, kako je strašni prevrat iz sijaja v bedo spravil to mlado življenje v ječo, kako neizkušnje je bil ta mladenič za samostojno življenje in najrajši bi dejali, da so krivi zločina oni, ki so temu plemiču dajali premalo samo, partisočrnsko podporo! Seveda, taki ljudje so rojeni za razkošje in sredstva za to so jim dolžni dajati menda oni, ki za trpljenje in za vse žrtve od svoje države niti beliča podpore ne dobijo.

Nogomet in politika. Po porazu čehoslovaške nogometne reprezentacije v Zagrebu se je začelo v čeških listih, zlasti «Nardni Listy» in «Čas», pravo hujskanje proti Zagrebu. Premagani in užaljeni nogometniki bi po vsej sili hoteli napraviti veliko politično afero, govorijo o antagonizmu Zagreba proti Čehom ter gredo celo tako daleč, da napovedujejo Zagrebu bojkot, Beograd pa poveljujejo. To je res značilno, da nasedejo listi mladim ljudem, gorečim športnikom, ki hočejo goniti politiko tudi z nogami.

LISTEK.

Gladiatorji.

(122. nadaljevanje.)

Cezarjevi Germani so bili morebiti še edina četa, ki se je nanjo mogel zanesti. Pa tudi nje so vedni boji in pobegi že zelo skrčili. Kar jih je ostalo, so bili sicer neomahljivo zvesti, pa manjkalo jim je vojaške vzgoje, le telesno moč in obupen pogum so prinesli seboj z daljnega severa.

Ti Germani so bili cezarijev zadnji up.

Tisto noč so imeli zasedene palačine vrtove. Kurili so si na prostem in lomili veje ponosnih cedar in ruvali žlahtno grmičje in ga metali v ogenj.

Meščani so od daleč opazovali njihove orjaške postave, ki so se premikale v krvavem žaru ognjev, strah jih je spreletaval, plašno so šepetali in si jih kazali, nevedoč ali so ljudje ali demoni. Marsikateremu rimskemu vojščaku pa so se ponosno dvignile prsi, ko je pripovedoval, da so to tisti, ki so jih premagale legije. In stopil je v bližnjo krčmo in hvalil svojo hrabrost na stroške boječih in občudujočih someščanov —

Pri ozkih stranskih vratih, ki so peljale na vrt, je stal na straži mlad orjak.

Nanj je naletel Eska, ko je iskal vhoda, da bi prišel do cezarija.

Slonel je na svoji dolgi sulici in plapolajoči ogenj za njegovim hrbtom je izrazil obseval njegovo visoko postavo in njegova široka pleča.

Britanca je dirnila bojevitost slika. Spomnil se je na svojo mladost, ko je tudi on stal ob strani takega tova-

riša, oborožen kakor tale German, in se boril, četudi brez uspešno, zoper disciplino — in vojaško izvežbanost rimskega vsiljivca.

Ni bil mnogo starejši od njega, prikupljivo lice je imel in zdravo barvo mladosti, močne prsi in široka pleča pa so pričala o silni moči zrelega moža. Nevaren nasprotnik je bil za posameznega napadalca in sam je zadostoval, da užuga deset najboljših vojščakov v prvih vrstah legije.

Oblečen je bil v dolgo, belo platneno haljo, ki mu je segala do kolen in bila pritrjena na ramenih z zlato zapono. Tudi njegov ščit in njegova čelada sta bila iz zlata, čeravno ni stal tukaj za parado, ampak na straži pred sovražnikom. Ost njegove sulice in njegov meč sta bila iz najboljšega jekla. Posebno njegov meč je bil strahovito orožje. Mnogo daljši je bil nego rimski, ki se je dal rabiti le v boju prsi ob prsi, in zadajal je udarce, da je z enim samim zamahom odletela glava. In Germanova silna roka ga je sukala kakor jezdno palico in sekala strašne vrzeli v vrstah sovražnikov.

Vkljub njegovi bojevitosti pa je bil obraz mladega junaka lep in mehek, čisto ženski. Rumeni mah se je komaj še le prikazoval na njegovi bradi in zlati kodri so mu silili izpod čelade in se valili po njegovem tilniku. Tudi njegovo sinjmodro oko je bilo prijazno in mehko in je brezbrizno in nekako brezizrazno gledalo krog sebe. Toda že zdavnaj so se naučili Rimljani, da so te sinje oči znale sršati strele, kadar je zaženketalo jeklo, in da so žarele v neuklonljivem srd in sovraštvu še v sami smrti.

Eska se je ogrelo srce pri pogledu na barbarskega vojščaka. Čutil se je sorodne krvi z njim in vleklo ga je k mlademu sorojaku iz hladnega severa.

To čuvstvo mu je tudi navdalo misel, kako bi si izpro-

sil dostopa v palačo, ki je postajal vsak hip težavnejši, čim bliže je prihajal.

Ko je German naperil nanj sulico in mu zaklical svoj »Stoj!«, se je ustavil nekaj korakov pred njim, si odpsal meč in ga vrgel pred stražo, hoteč pokazati, da nima sovražnih namenov in da išče pomoči.

German je rekel par nerazumljivih besed v svojem jeziku.

«Očividno ne zna latinski», je razsodil Eska, «in sporazumeti se bo treba z njim po znamenjih. To mi le lajša težkoče», je pomislil, in dobro je tudi pomenilo zanj, da ni German rabil nasilja in ni poklical tovarišev, ko je stopil predenj.

Zdelo se je tudi, da Germanu posameznik ne vzbuja posebnega strahu. Prijazno in zaupljivo je gledal Eska, čigar zunanost je kazala sorodne podobnosti z njegovimi rojaki. Dovolil mu je celo, da je stopil bliže, in izpraševal ga je z znamenji, Britanec pa mu je ravno tako odgovarjal, četudi ni razumel kaj hoče. Le eno si je želel, da bi kakor hitro mogoče v vrt in k palači.

Videti je bilo, da se ne bodeta izlahka sporazumela.

Čisto zmedeno je že gledal German in je končno v svoji zadregi nekaj zaklical tovarišu, ki je najbrž stal nedaleč od njega na straži. Eska je čul, kako se je beseda ponavljala v vedno večji oddaljenosti, dokler ni zamrla med drevjem. Nedvomno je močna straža obdajala palačo.

Med tem pa German ni hotel pustiti Eske bliže nego za dolžino svoje sulice, ki jo je s topim koncem dobrodušno molel proti njemu. Tudi mu ni dovolil, da bi si bil spet opasal meč. Vkljub temu pa mu je dobrovoljno prikimal in dajal prijazna znamenja z roko. Eska mu je enako odgovarjal, bliže pa ni prišel svojemu cilju.

(Dalje prihodnjič.)

«Komunistični» trgovec. Podružnica srbsko-francoske banke v Beogradu je dobila pred kratkim nalog, naj izplača 300.000 dinarjev trgovcu Milivoju Milinkoviću in ker je ta trgovec od policije označen kot komunist, je banka policijo o tej zadevi obvestila. Policija je sedaj čakala, da pride Milinković po denar in ko je res prišel, ga je prijel, češ, da je ta denar za komunistično organizacijo. Trgovec je dokazoval, da je denar namenjen trgovini, pa ni vse nič pomagalo, stlačili so ga v zapor in naprtiti mu hočejo proces po zakonu o zaščiti države. Mika jih velika svota denarja, sedaj še posebno, ker se je kurirska špekulacija mladega Pašića z bolgarskim denarjem tako slabo obnesla.

O balkanski železnici je razpravljalo te dni kakih 40 poslancev vladnih strank ter sklenilo zahtevati od vlade zgraditev velike transbalkanske proge na ta način, da se že obstoječa proga do Niša od tod podaljša in izpelje preko Prištine, Tetova, Černogore na luko Tivat v Boki kotorski. Denarna sredstva za to naj bi se vzela iz ameriškega posojila.

Zopet na državne stroške v Čehoslovakijo. Prvi čehoslovski pravoslavni episkop g. Gorazd odpotuje te dni v Ameriko, kjer bo začel med ameriškim čehi propagando za prestop v pravoslavlje. Čehoslovaška cerkvena občina je pozvala za dobo Gorazdove odsotnosti niškega vladiko Dositeja, da ga zastopa. Čehoslovski izlet niškega vladike bo plačala naša državna blagajna.

Železničarska zavarovalnica zoper nezgode v Ljubljani se je preosnovala z dnem 1. julijem 1922 na podlagi zakona o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922. «Uradni list» št. 62-22 v ekspozituro osrednjega urada za zavarovanje delavcev. Interesenti se opozarjajo, da naslavljaajo odslej dalje vse dopise na naslov: «Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu», izpostava II v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje št. 3-II.

Prva planinska slavnost v Smartnem na Pohorju se vrši dne 23. julija in jo priredi slovenjebistiška podružnica Slovenskega planinskega društva v svrhu nabave novega šolskega odra in šolske knjižnice na Smartnem. Ker so pota na novo markirana, lahko gredo planinci preko Mariborske in Ruške koče, drugi pa imajo ugodne železniške zveze; nazaj vozi poseben vlak. Ljubitelji našega zelenega Pohorja so prijazno vabljeni, da nas obiščejo v obilnem številu!

Razbojnih Čaruga na delu. Prosluli slavonski razbojnik Čaruga Stanislavjevič iz Bara je že dokaj časa na delu kot razbojnik in o njem se že pripoveduje na tisoče legend. Pred nedavnim časom je izvršil grozni Čaruga s svojo bando zopet dva nova zločina. Na večer krog devete ure so prišli 4 tolovaji v selo Ostrožince, kjer so ubili po zverinskih mukah zemljoradnika Kristeka, ker ni hotel povedati, kje ima shranjen svoj denar. Kristek ni mogel izdati svojega skrivališča, ker denarja sploh niti imel ni. Za Kristekom so udrli razbojniki pri kmetu Josipu Plaščak, kateremu so oropali 6000 din.

Golobi — italijanski pismonoše v Dalmaciji. V selu

Nasim inserentom!

Na pismena vprašanja v inseratnih ali oglasnih zadevah odgovarja upravništvo lista le tedaj, ako je dotičnemu pismenemu vprašanju priložena znamka za odgovor.

Lepo posestvo pri Ljutomeru, okrog 47 orolov njiv, travnikov in vinograd, vse v dobrem stanju, tudi veliko premočnin in živine se proda po ceni. Vpraša se: Podliessnig, Maribor, Aškerčeva ulica 9. 1—3 301

Borovnice in druge jagode kupuje trgovina Niefergal, Maribor, Koroška cesta 1. 5—282

Proda se malo posestvo z zidano hišo in gospodarskim poslopjem, četrt ure od Slatine. Poizve se pri And. Mahorič v Makolah 18. 2—2 297

Trgovski učenec iz dobre hiše, z dobrim šolskim spričevalom se sprejme v trgovini z mešanim blagom A. Pinter in druga v Slov. Bistrici takoj ali po končanem šolskem letu. 2—3 295

Košare za pošiljanje sadja na prodaj. Stržina, Pobrežje, Cesta na Brezje 16.

Krasen kelih s pateno srebrni in en krasni oltarski križ proda Karel Tratnik, specialist v izdelovanju cerkvenega orodja Maribor, Orožnova ulica 3 299

Strojni ključavničar popolnoma samostojen, se sprejme v trajno službo. Sprejme se tudi učenec v livarno zvonov v Mariboru. 294

Trgovski pomočnik, dober prodajalec, se sprejme v manufakturni trgovini M. E. Sepec, Maribor, hrana in stanovanje v hiši. 1—3 298

Proda se posestvo, 2 orala nikom in obsežnimi brajdami. Pobrežje pri Mariboru, Vrtna ulica. 293

LIVARNA

za zvonove in kovine, poprej [1.2. 1922] DENZELA SINOVI, MARIBOR

Kopališka ulica 9, je zopet v obratu. — CERKVENE ZVONOVE. — Izdeluje surove litve v vseh kovinah in zlitvinah (bron, medenina, aluminij i. t. d.) — UMETNA LIVARNA reliefi, cerkveni svetilniki. — Vsa oprema za žgalnice, kletarstva, pivovarne, opreme za plin in vodo, opreme za cevi, pipe za pivo, uteži iz medenine lastnega izdelka. Popravilnica za brizgalne i. t. d. — Inž. J. & H. BOHL

Tijesnu blizu mesta Druis v Dalmaciji so ujele naša oblasti 4 italijanske golobe, ki so nosili pisma v Zader. Iz ujetih pisem je razvidno, kako pazno zasledujejo Italijani vsak naš korak v Dalmaciji. V enem od teh pisem se razpravlja o naši vojski ter njenem številu v Dalmaciji.

Kaznjenci so se uprli. V selo Hasan-Begovo pri Skoplju so poslali kaznjence na poljsko delo. Te dni pa so se ti kaznjenci poljedelci pobunili ter začeli s polja bežati na vse strani. Stražarjem se je posrečilo, da so begunce spel polovili ter jih odvedli v skopljansko kaznilnico.

Moderni seljak. Iz srbijskega sela Poloma pri Gornj Milanovcu je prišel okreten in bistroumen seljak v Beograd, kjer je kupil menico na 150.000 dinarjev, podpisal direktorja Izvozne banke Bajlonija in se nato podal v banko, da dvigne tamkaj denar. Nesreča je hotela, da so falzifikacijo seljaka Milijana še na dan goljufije zapazili in beograjska policija je spremila modernega seljaka v zapor.

Iz Maribora.

Vse somišljenike, kateri niso bili vpisani v volilni imenik za volitve v ustavotvorno skupščino, prosimo, da se nemudoma zgledajo v podpisani tajništvo. — Razumljivo je, da gre v tem slučaju samo za one somišljenike, ki so zakoniti volilni upravičenci. — Tajništvo SLS v Mariboru.

Doslednost pa taka! Nedavno, ko je šlo za to, da se parira udarec Jadranske banke proti prvakom liberalnih mladincev, se je «Tabor» zgražal nad osebnimi boji in napadi na političnem polju, ker mu je manjkalo stvarnih argumentov proti osnovanim in dobro utemeljenim očitkom g. ravnatelja Kamenaroviča. Ni se še posušilo črnilo na tem članku idejnobojnega «Tabora», pa so brihtni policajdemokrati že pozabili na svojo moralno pridigo. V včerajšnjem «Taboru» zopet najdemo pod ptujskimi vestmi pravo «cvetko» osebnega napada na nekega gospoda Mikuletiča. Mi ga sicer ne poznamo in je tudi njegova oseba za nas popolnoma postranska stvar in to tembolj, ker ta gospod ne zavzema nobene javno-politične funkcije. Ravno zaradi tega pa je skrajno neokusen in neprimeren osebni napad «Tabora» na privatno osebo. To že preveč diši po policajdemokratskem denuncijantstvu. To smo hoteli približati in nič več.

Dvojna mera. Včeraj je mariborska siročad sprejela srbsko dečo iz Beograda. Vršil se je sprejem na

kolodvoru, obhod po mestu, popoldan pa so priredili na vrt uvojaške realke malčkom lepo veselico. Vse to je bil oprav lepo, ako se ne bi prakticirala dvojna mera. Mariborske sirote so (na komando od zgoraj) morale tvoriti pri sprejemu na kolodvoru in v obhodu — štafažo, pri pogostitvi pa se jih je traktiralo s par žlicami — kaše! Otroci (mariborski seveda!) so ves dan naravnost gladovali. Na kolodvoru so v najhujši vročini čakali na prihod vlaka. Srbskih sirot gotovo niso tako «ljubeznivo» pogostili. Kdo je imel aranžma te prireditve v rokah? Zakaj se je mariborsko siročad postavilo? V duhu «narodnega edinstva» to gotovo ni, če so se otroci sami morali prepričevati o žalostni SHS resnici, ki se imenuje dvojna mera.

Obrtna razstava v Mariboru. Na pokrajinski obrtni razstavi v Mariboru v dobi od 8. do 17. septembra bo priredilo svojo prvo razstavo tudi društvo vrtnarjev za Maribor in okolico. Namen te razstave je, zbuditi med ljudstvom smisel za vrtnarstvo. Razstavni odbor je že začel razpošiljati prijavnice, ki se naj izpolnijo in pošljejo odboru. Ker se v imenovani dobi vrši še tudi vinska razstava v Mariboru, so vinogradniki povabljeni, naj se prijavijo vinarstvem in sadjarskemu odseku v Mariboru. Reklame na platu za to pokrajinsko razstavo smeta izdelovati samo slikarja Franjo Horvat v Slovenski ulici 10 in Franjo Ambrožič, Grajska ulica 2 v Mariboru.

V petek, dne 14. julija se vrši točno ob 8. uri zvečer izredni občni zbor mariborskega orla v društvenih prostorih. Pričakuje se polnoštevilna udeležba.

Nov vozni red vseh prog v Sloveniji se dobi v tiskarni sv. Cirila v Mariboru. Priporočamo ga osobito gg. turistom, ki izletijo v Savinjske Alpe ali Karavanke.

Jezus blagoslovi nas! Zbral Fr. Spindler. 20 blagoslovnih pesmi, tri pesmi pred pridigo ter po ena božična in postna. Priprosto spremljevanje v četverglasnem stavku. — Cena brez poštnine 5 dinarjev. Naroča se v Cirilovi tiskarni v Mariboru.

Gg. županom javimo, da morejo dobiti v Cirilovi tiskarni v Mariboru tiskovino na kateri lahko poročajo okr. glavarstvu vsakih 14 dni o stanju kmetijskih kultur. Pola stane 60 par.

Rožica s Krasa. Zivljenjepis vzornega mladeniča. Stane 3 dinarje in se dobi v Cirilovi tiskarni. To je res nekaj izpodbojnega in lepega, kar se nam nudi v tej knjižici, zato jo prav toplo priporočamo.

Na Uncu pri Rakeku je umrla v petek, dne 7. julija, ob 9. uri zvečer, previdena s tolažili sv. vere, gospa

Franja Maister roj. Tomšič.

Pokopali smo drago rajnico v nedeljo, ob 4. uri popoldne na Uncu. Bila je zlata mati, ki je posvetila vse svoje življenje edino le ljubezni in skrbi za svoje dragce. Kdor jo je poznal, naj jo ohrani v gorkem spominu.

UNEC, dne 8. julija 1922.

Matilda Sebenikar, roj. Tomšič, posestnica na Uncu, sestra.

General Rudolf Maister, počasni adj.

Njeg. Vel. Kralja, sin.

Marija Maister, roj. Stenger, sinaha.

Hrvoj in Borut Maister, vnuka.

Rodbine: Tomšič v Ljubljani, Trebnjem, Zagrebu in Guštin v Metliki in Mariboru.

Zadružna gospodarska banka d.d.

Podružnica v Mariboru.

Začasno: Koroška cesta 1/I. — Telefon 311. — Brzjavni: Gospobanka.

Centrala: Ljubljana. Podružnice: Djakovo, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled.

Interesna skupnost z Sveopčo Znanstveno banko d.d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu in Gospodarsko banko d.d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerve skupno z afilijacijami čez K 50.000.000.—.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.